

VÄRDEBESKRIVNING

Område av riksintresse för naturvård i Dalarnas län

Datum: 2004-02-02

Områdesnummer: NRO 20 150

Områdesnamn: Söderås-Utby-Tina

Kommun: Rättvik (2031)

Kartblad: 13F NV, 14F SV

Area: ca 983 ha, varav allt är land

Naturgeografisk region: 28b Sydliga boreala kuperade områden

Agrara kulturlandskapsregioner: Södra Norrlands och norra Svealands kust- och odlingsbygder

Landskapsformer: Vågig bergkullterräng

Riksvärde:

Odlingslandskap	Flora
	Fauna

Värdeomdöme: Representativt odlingslandskap med lång kontinuitet med delvis igenväxta men med artrik örtflora och ett rikt småfågelliv. De enstaka ännu hävdade ängsmarkerna i området är, tack vare storlek, lång kontinuitet och artrikedom, värdefulla representanter för en i Siljansbygden idag närpå försvunnen natur- och vegetationstyp.

Huvudkriterier: A, C, D

Stödkriterier: Storlek, mångformighet, representativitet, nyckelområde, funktion

Förutsättningar för bevarande: Fortsatt jordbruk med åkerbruk, ängsbruk och skötsel av landskapselement. Restaurering av igenvuxna ängar och naturbetesmarker. Områdets värden kan påverkas negativt av: Minskad eller upphörd jordbruks/betesdrift, skogsplantering på jordbruksmark, energiskogsodling, igenväxning, spridning av gifter eller gödselmedel, bebyggelse, nydikningar, täkt, luftledning, vägdragningar.

Säkerställande: Området omfattas av MB 4 kap 2 §.

Områdets huvuddrag: Söderås-Utby-Tina är ett representativt odlingslandskap

med lång kontinuitet med delvis igenväxta gamla slätterängar, men med artrik örtflora och ett rikt småfågelliv.

Nio byar (Altsarbyn, Bäck, Söderås, Östergrav, Västergrav, Västgärde, Utanåker, Utby och Tina) omkransar ett stort, till stora delar sammanhängande, öppet odlingslandskap. Landskapet är i vissa delar småkuperat i söder- och sydostläge, men i huvudsak sluttande åt väster och nordväst med en magnifik utsikt över Siljan med randberg.

Det centrala partiet av området utgör ett stort sammanhängande öppet och välhävdat odlingslandskap på ett välvt krön. Odlingsrösen på Söderåkern liksom mellan Utby och Altsarbyn har former som påminner om stensättningar och gravrösen. Hela området har ett vitt förgrenat nät av byvägar och brukningsvägar.

Mot utkanterna och ned mot sjön är åkertägterna uppblandade med smärre skogspartier och området präglas av större lövdungar som intagit gamla slätterängar. Dungarna rymmer ett överflödande rikt fågelliv och på sina ställen också en rik örtflora.

Centralt i byn Utanåker ligger en ängsmark intill en linda. Större delen av ängen bär örtrik friskängsvegetation, men där finns även fuktig lågstarräng med mycket hirsstarr. Friska partier hyser rikligt med klasefibbla. Man kan även finna älvväxing och enstaka majvivor.

I norra delen av byn Utby ligger en fuktig och något stenig slätteräng. En liten slätteräng av samma karaktär finns invid Utbybäcken, 200 m söderut. Den dominerande vegetationstypen i ängarna är en fuktäng av kalktyp. Här växer älvväxing, majvivor, hårstarr, trådfräken och darrgräs.

Området har stora turistiska värden liksom intresse för det rörliga friluftslivet.

Anmärkningar: Ingår i länsstyrelsens program för bevarande av natur- och kulturmiljövärden i odlingslandskapet (objekt nummer 31-24) och i nationell bevarandeplan för odlingslandskapet (objekt nummer W3104). Område 28 och 29 i länets Ängs- och hagmarksinventering finns inom området. Två områden, Tinalundarna samt Ängstjärn (obj. nr 31-61 och 31-13) ingår i Naturvårdsprogrammet för Kopparbergs (numera Dalarnas) län. Området är även utpekad som riksintresse för friluftslivet (MB 3 kap 6 §) nr FW-13.

Referenser:

Länsstyrelsen Dalarna, 1994: *Värdefulla odlingslandskap i Dalarna*.

Länsstyrelsen 1994. Falun.

Länsstyrelsen i Dalarnas län, 1993: *Dalarnas ängar och betesmarker*. Länsstyrelsen. Falun.

Naturvårdsverket, 1996: *Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet*. Stockholm.

Rynéus, T, (o medarb.), 1988: *Naturvårdsprogram för Kopparbergs län*.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län N 1988:1.